

Сучасний погляд на проблему дидактичної адаптації студентів-першокурсників у медичному ВНЗ

Ваценко Анжела Володимирівна,
канд. біол. наук, доцент кафедри медичної біології
Українська медична стоматологічна академія, м.Полтава
Улановська-Циба Наталія Аркадіївна,
канд. біол. наук, доцент кафедри медичної біології
Українська медична стоматологічна академія, м.Полтава
Передерій Ніна Олександрівна,
канд. біол. наук, доцент кафедри медичної біології
Українська медична стоматологічна академія, м.Полтава

Процес адаптації майбутніх фахівців до умов вищого навчального закладу є важливим етапом професійної підготовки [5]. Із великої кількості проблем вищої школи особливо виділяється комплекс складних питань, які пов'язані із першим роком навчання, а саме із дидактичною адаптацією студентів-першокурсників до навчання в ВНЗ. Від успішної адаптації залежить якість навчання та подальше становлення і зростання майбутнього випускника.

Специфіка процесу адаптації студентів ВНЗ визначається відмінностями в організації та методології навчального процесу в середній та вищій школі. Не кожен першокурсник психологічно легко може перейти з однієї системи навчання на іншу. Успішність студентів залежить від того, наскільки розвинуті у них основні компоненти культури навчальної діяльності [4].

Особливості переходу із середньої школи до ВНЗ пов'язані не тільки з перебудовами навчального типу діяльності, але й входженням індивіда до нового колективу [1].

Адаптація - це зміна самого себе (настанов, рис характеру, стереотипів поведінки тощо) відповідно до нових вимог діяльності, соціальних умов і нового оточення. Це входження людини у нову соціальну позицію і нову систему взаємин. Наприклад, щоб успішно працювати самостійно, як того вимагає вища школа, студентові потрібно мати високий інтелектуальний рівень розвитку, інтелектуальні вміння та навички опрацювання літератури. Якщо цей рівень недостатній, компенсація може відбуватися завдяки підвищенню мотивації, посиленню працездатності та наполегливості.

Адаптація дидактична – це готовність студента-першокурсника опанувати різноманіття нових (порівняно зі шкільними) організаційних форм, методів і змісту навчально-професійної діяльності у вищій школі, до значного збільшення обсягу навчального матеріалу, складної мови наукових текстів і термінології, а також вивчення спеціальних предметів тощо [2].

Метою дидактичної адаптації є розробка методів організації навчальної діяльності студентів-першокурсників з урахуванням специфіки особливостей пізнавальної діяльності.

Дидактична адаптація студента ускладнюється відмінністю методів викладання у середній школі та вищому навчальному закладі. Неприйняття лекцій, проведення яких суттєво відрізняється від шкільних уроків, відсутність щоденного контролю - все це негативно впливає на успішність і самопочуття окремих студентів. Це стосується насамперед тих першокурсників, у яких переважає екстернальність у ставленні до навчання, відсутнє почуття причетності до власних успіхів, недостатньо розвинені навички самостійної роботи. Найбільш суттєві причини дезадаптаційних хвилювань студентів пов'язані з глибшими пластами особистості, оскільки поворотні події в житті людини потребують особистісних змін, перебудови всієї системи «Я», що людина досить болісно переживає.

Саме на викладачів, які працюють на початкових курсах навчання медичних ВНЗ, а це викладачі фундаментальних, гуманітарних та загальних дисциплін, лягає відповідальність за вирішення проблеми адаптації студентів.

З метою прискорення адаптації першокурсників до навчання у вищій школі викладачі повинні оптимізувати навчальний процес у напрямку педагогічної взаємодії зі студентами та забезпечити такі психолого-педагогічні умови, які створять єдиний психологічний простір для успішного досягнення кінцевого результату навчання.

Успішність дидактичної адаптації базується на перебудові системи звичок та здатності до самостійного навчання, що у подальшому визначає рівень досягнень студента та сприяє його професійному розвитку.

Узагальнюючи проблеми дидактичної адаптації студентів-першокурсників, слід зазначити, що важливим є психолого-педагогічний аспект визначення шляхів, які спрямовані на допомогу у подоланні складних бар'єрів у навчанні на цьому етапі. Організація і методичне забезпечення навчальної діяльності підвищують активність студентів у набутті якісних знань, вмінь та навичок.

В адаптації студента до ВНЗ допомагає також студентська група, якщо в ній позитивний мікроклімат і вона є референтною (значущою) для студента. Чуйне ставлення один до одного в студентській групі, взаємодопомога роблять процес входження кожного студента в навчально-професійну діяльність і новий колектив комфортнішим і успішним.

Якщо адаптація відбулася, розпочинається процес індивідуалізації пізнавальної діяльності й поведінки студента, з'являється настанова на розвиток індивідуальних якостей пізнавальних процесів, формується індивідуальний стиль розумової діяльності. До того ж важливим є усвідомлення студентом своїх індивідуальних властивостей (наприклад, якості розуму, тип запам'ятовування тощо) і свідоме використання їх для досягнення позитивних результатів.

Отже, основною метою створення умов адаптації є визнання самооцінки особистості кожної людини, її права на розвиток і прояв індивідуальності. Виявлення труднощів, які виникають перед студентами на першому курсі у вищому навчальному закладі, і визначення шляхів їх подолання дозволять

підвищити активність студентів у набутті якісних знань, вмінь та навичок, що сприятиме уникненню відрахування студентів на першому курсі. Крім того, з метою прискорення адаптації першокурсників до навчання у вищому навчальному закладі необхідно всім учасникам навчально-виховного процесу ВНЗ з перших днів навчання надавати допомогу студентам, спрямовану на подолання труднощів, що виникають в усіх аспектах їхньої адаптації. Індивідуальний підхід до кожного – це основний принцип роботи викладачів та кураторів, які працюють з ними. Вони мають знайти спільну мову з кожним, поговорити відверто, дати пораду або рекомендації як до вивчення дисциплін так і організації їхнього дозвілля, розвинути об'єктивне оцінювання своїх знань і можливостей. [3]

Список літератури:

1. Боднар Т.О. Проблема адаптації студентів до навчання у вищій школі. Актуальні питання педагогіки та психології: шляхи теоретичного практичного вирішення проблем : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 17–18 березня 2018 р.) / Т.О.Боднар. - ГО «Інститут інноваційної освіти»; Науково-навчальний центр прикладної інформатики НАН України. – Одеса : ГО «Інститут інноваційної освіти», 2018. – С. 33-36.

2. Микитюк І.А. Дидактична адаптація як важливий чинник формування загальнокультурної компетентності студентів у процесі вивчення психологопедагогічних дисциплін : збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України : Серія: педагогічні та психологічні науки / І.А.Микитюк. – Видавництво НАДСУ Хмельницький, 2013. - № 2(67). – С. 130-136. 3. Петрук В.А. До питання адаптації першокурсників у ВНЗ / В.А.Петрук, Н.В.Ляховченко. // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Педагогічні науки. - 2013. - Вип. 108.1. – С. 24-26 . - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2013_1_108_7

4. Петрук В.А. Проблеми адаптації першокурсників до навчання в ВНЗ / В.А.Петрук, Н.В.Ляховченко // Вісник Вінницького політехнічного інституту. – 2011. - №4. - С.192-195

5. Спіріна Т.П. Особливості адаптації студентів-першокурсників до умов навчання у вищому навчальному закладі / Т.П.Спіріна, Ю.Є.Зарюгіна // Науковий вісник Ужгородського національного університету : Сер. Педагогіка, соціальна робота. - 2014. - Вип. 32. - С. 182–184.